DAHA DÜN YAŞADILAR

Mehmed Niyazi

-Roman-

ÖTÜKEN

YAYIN NU: 647
EDEBÎ ESERLER: 298

T.C. KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
SERTİFİKA NUMARASI: 16267

ISBN: 978-975-437-573-2

www.otuken.com.tr | otuken@otuken.com.tr

1. Basım: 2006
5. BASIM

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş.®
İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 • 34433 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 251 03 50 • (0212) 293 88 71 - Faks: (0212) 251 00 12

Kapak Tasarımı: Zafer Yılmaz

Dizgi-Tertip: Ötüken

Kapak Baskısı: Pelikan Basım

Baskı: ANA BASIN YAYIN GIDA İNŞ.SAN.VE.TİC.A.Ş
Mahmutbey Mah. Devekaldırımı Cad. 2622 Sk.
Güven İş Merkezi No:6/13, Bağcılar / İstanbul
Sertifika Numarası: 20699 Tel: (0212) 446 05 99

Kitabın bütün yayın hakları Ötüken Neşriyat A.Ş.'ye aittir. Yayınevinden yazılı izin alınmadan, kaynağın açıkça belirtildiği akademik çalışmalar ve tanıtım faaliyetleri haricinde, kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz; hiçbir matbu ve dijital ortamda kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

İstanbul- 2020

Mehmed Niyazi; 1942 yılında Akyazı'da doğdu. İstanbul Haydarpaşa Lisesi'ni ve İ.Ü. Hukuk Fakültesi'ni bitirdi (1967). Muhtelif gazetelerde günlük fıkralar yazdı. *Ufuk Çizgisi, Bayrak, Genç Akademi, Türk Yurdu* gibi dergilerde makaleleri yayınlandı. Fikrî eserlerinde millî konuları ön plana çıkarmıştır. Roman ve hikâyeleri, ele aldıkları dönemler ve karakterleri bakımından tarihî roman türünün günümüzdeki en başarılı örnekleri arasındadır. Bilhassa *Çanakkale Mahşeri* romanı, artık Türk Edebiyatının klasikleri arasındadır.

Eserleri; *Kanije, Plevne, Yemen! Ah Yemen!, Daha Dün Yaşadılar, Dâhiler ve Deliler, Doğunun Ölümsüz Çocuğu, İki Dünya Arasında, Ölüm Daha Güzeldi, Varolmak Kavgası, Yazılamamış Destanlar, Bayram Hediyesi, Millet ve Türk Milliyetçiliği, Medeniyetimizin Analizi ve Geleceği, İslam Devlet Felsefesi, Türk Devlet Felsefesi, Türk Tarih Felsefesi.*

Mehmet Niyazi, 11 Mayıs 2018'de İstanbul'da vefat etmiş ve 12 Mayıs'ta Karacaahmet Mezarlığı'ndaki ebedî istirahatgâhına defnedilmiştir.

İyi insanların kötülükleri sadece kendilerinedir;
ama sözlüklerinde "kötülük"
kelimesi bulunmadığından bunu da fark etmezler.
Özelliklerini kimseden almadıklarından,
kimseye devredemezler.
Bundan dolayı onlar için
"Ne ataları vardır; ne de torunları;
tek başlarına ırklarını oluştururlar" denmiştir.
Bir gün her fani gibi arkalarında bir iz bırakmadan
kaybolunca, kayan bir yıldız misali
meçhul diyarlarda ışıldarlar.
Bilinmezlerse yalnız kendilerini,
bilinirlerse insanlığı aydınlatırlar.

Yeni ilçe olan Akyazı'nın nüfusu üç bin civarındaydı. Toplum hayatı büyük bir aileyi andırırdı. Fakirliğinden kimse yakınmazdı; çünkü zenginliği pek bilmezlerdi. Evlerde akar su yoktu; azıcık varlıklıların bahçelerindeki tulumbalarla ihtiyaçlarını görürlerdi. Avuç içi kadar çarşının dibinde, bir de başında lüks lambası yanardı. Yatsıdan sonra her yerden el ayak çekilir, sokakların hakimi bekçiler olurdu. Bekçibaşı Rıza Baba'nın düdüğü adeta padişah fermanıydı; onu duyan bekçiler cevaplarını geciktirmezler; halk da güven içinde yaşadığını hissederdi.

Ülke demokrasiye geçmiş, ikinci seçimlerde muhaliflerin kurduğu parti iktidara gelmişti. Ama Akyazı'da belediyeyi muhalefete düşen parti kazanmış, Abdi Bey başkan seçilmişti. İktidara gelen partinin ilçe Başkanı Galip Bey'in, oturup kalktığı dükkanlarda, kahvelerde "Bu millet hizmet istemiyor; devletin imkanları hükümetin elindedir; muhalefetteki partiye belediyeyi teslim edersen, hangi eksiğin giderilir?" demesine rağmen Pazarköy'ün üstündeki kaynak su ilçeye getirildi. Sekiz on kilometrelik bir mesafeye boru döşemek için Abdi Bey'in bakanlıklarda verdiği mücadele evlerde hayranlıkla anlatılır, kapıdan kovulup bacadan nasıl girdiği tasvir edilirdi.

Elektriğin gelmesi de kolay olmadı. Yine Keremali Dağı'nın eteğindeki Pazarköy'ün üst kısmında, yukarıdan düşen suyla çalışan türbinden elde edilen elektrikle Akyazı'yı karanlığa gömen geceler aydınlandı.

Suya, elektriğe kavuşması, zaten verimli bir ovada kurulmuş olan ilçedeki hayatı cazip hale getirince dışarıdan ve köylerden başlayan göçle ekonomi hareketleniyor, Ziya'nın manifaturacılık yapan babası da bundan payını alıyordu. İlkokulu bitirince babası onu dükkânında çalıştırmaya başladı; fakat onun gözü devamlı otobüs durağındaydı.

Evlendi; artık kendi başına bir iş yapması gerektiğini söyleyen babasına, minibüsle Akyazı-Adapazarı arasında yolcu taşımak istediği cevabını verdi. Her ne kadar; "Oğlum, onun altından rüzgar geçiyor" dediyse de o sürücülük mesleğinde kararlıydı. Babası da çaresiz kalıp arzusuna uydu.

Askerliği bitirince, artık mesleği biliyor düşüncesiyle babası otobüs almasına yardımcı oldu. Sabahleyin kalkan araba İstanbul'a gider, gündüz Adapazarı'na bir sefer yaptıktan sonra, akşam tekrar Akyazı'ya dönerdi. Bu her gün bir kişinin altından kalkacağı iş değildi. Vefa adındaki arkadaşıyla çalışmaya başladı.

Hac farzını yerine getirmek isteyen babasını yalnız göndermemek için beraber gitti; böylece de gencecik yaşta "Hacı Ziya" oldu. Bir süre sonra otobüsleri ikiledi. Vefa, kayınbiraderiyle ortak bir otobüs alarak ayrıldı. Hacı Ziya'nın da sürücülükte hevesi kalmamıştı. Meslekten sürücü olan Nizam'la ortak oldu. Otobüslerin yönetimini ona bırakıp durağın tam karşısında hem araba lastiği satmak, hem de yazıhane olarak kullanmak üzere büyücek bir dükkan tuttu.

***

Samanlı Dağları'ndan esen rüzgarın sararıp solmuş yaprakları savurmasıyla Akyazı hüzünlenir, sonbaharın nazlılığıyla ayrı bir güzelliğe bürünürdü. Tarlalardaki ekin-

ler kaldırılmış, bahçelerdeki mısır soyma imeceleri bitmiş, kızlar, delikanlılar birbirlerini behlemişlerdi. Birbirlerine attıkları mısır somakları en büyük işaretleriydi. "Bir daha o günler ne zaman gelecek?" diye yüreklerinde sızılar derinleşirdi.

Ekim ayının sonları olmasına rağmen, bu yıl Keremali Dağı'na kar düşmemişti; ama sabah ve akşam soğuklarından anlaşıldığına göre düşmesi yakındı. Hacı Ziya'nın yazıhanesine gaz sobasını kurmak için Tevfik Amca'ya yardım eden Abdürrahim kalınca bir değnekle boruları temizliyordu. Abdürrahim'in şaşırtıcı huyları vardı; bazı kimselere karşı hareketleri dengesizleşir, bazılarına karşı düzelirdi. Hacı Ziya'yı çok sever, iki de bir "Onun için üç adam vururum" derdi. Çoktan beri zihni Hüseyin Bayırlı ile Ebu Lülüe Feyruz'a takılmıştı. Aslen Trabzonlu olan Hüseyin Bayırlı'nın sineması Akyazılıların tek eğlence yeriydi. Hazreti Ömer'in hayatını anlatan filmi getirince, ihtiyarlar, bilhassa kocakarılar sinemaya hücum etmişlerdi. Filmi seyreden, diğerine göz yaşıyla anlatıyordu. Annesi ona, "Oğlum, beni de götür, Hazreti Ömer Efendimizi göreyim" demişti. O da Hacı Ziya'dan aldığı harçlıkla onu götürmüştü. Annesinin sık sık ağladığını fark etmiş, kendisi de birkaç kere gözlerini kurulamıştı. Hele sabah namazını kıldırırken Hz. Ömer'in, kölesi Ebu Lülüe Feyruz tarafından hançerlenerek öldürülmesi yüreğine oturmuş, "Ah seni bir elime gecirsem" diye söylene söylene eve gelmişti. Parası artmıştı; Ebu Lülüe Feyruz'un sonunu merak ettiğinden ertesi akşam tek başına sinemaya gitmiş, film yine aynı yerde bitince sinirlenmişti. Çıkarken Hüseyin Bayırlı'ya "Bu film kısa olmuş" deyince, o da Karadenizli mantığı ve üslubuyla cevap vermişti: "Uçkurumu takamam ya ona; ne ise odur." Elindeki değneği borulara vururken zihni Feyruz ve Hüseyin Bayırlı ile meşguldü. Biri Hazreti Ömer'i öldürmüş, diğeri onu dolandırmıştı.

Kurdukları sobaya Tevfik Amca gaz doldurmak isteyince hunideki lehimin açıldığını gördü. Dökerse gazın bir kısmı boşa gidecekti. "Bunu nasıl yaparım?" diye huniyi sağa sola çevirirken, eski gömleğine buruşuk, kirli kravatını takmış Sobacı Hurşit Bey gözlüğünün üstünden bakıyor, çökük avurtlarıyla dudaklarındaki sigarasından devamlı çekiyordu. Gururlu bir tavırla:

- Tamir ederim, dedi.

O anda ezan okunmaya başlayınca, Tevfik Amca huniyi ona uzattı.

- Al, et.

- Burada kalsın, biraz sonra gelir, yaparım.

Tevfik Amca, kapıyı kilitleyip camiye gitti. Deli Fazlı, Azmi'nin yanındaydı; arkalarına otururken, "Ah Deli, ne olur camiye sık gelsen; belki yolunu doğrultursun. Kimbilir bir daha ne zaman uğrarsın!" diye zihninden geçirdi. Nur yüzlü, simsiyah sakallıİhsan Efendi vaaz ediyordu. Çok arzu ettiği halde elde edemediği özelliklere sahip olduğu için Azmi, İhsan Efendi'yi olağanüstü severdi; bütün varlığıyla dinliyordu. Vaazınışu cümlelerle bitirdi.

- Son olarak bir konudan kısaca söz etmek istiyorum. Geçen gün bir adam eline kalın bir sopa almış, öküzüne hışımla vuruyordu. Hayvanın ağzı var, dili yok; ona merhamet göstermek lazım. Atalarımız ne demiş: "Düşman ararsan öldür zehirli yılanı/Cennet ararsan incitme hiçbir canı." Bizi insan yapan özelliklerimizin başında merhamet gelir; onu kaybedersek canavarlaşırız. Yüce Rabbimizin nezdinde de en değerli şey merhamettir; onun aciz kuluna şefkatle yaklaşanı nasıl görmezlikten gelir. Merhamet edenden, Allah kesinlikle merhametini esirgemez; çünkü gafurdur, rahimdir. Bir sarhoş varmış; gece gündüz içermiş. Günün birinde içkiyi çok kaçırmış; annesini, babasını, kardeşlerini öldürmüş. Hapishanelere girmiş çıkmış; yakmadığı can, yıkmadığı ocak kalmamış. Ömrünün

sonlarına doğru yağmurlu bir günde düşmüş; eli çamurlanmış. Kalkıp giderken köşebaşında dikilen bir yetimle karşılaşmış. Temizlemek için çamurlu elini yetimin başına sürmüş. Yetim kendisini okşadığı inancıyla sevinince, Allah da o sarhoşun bütün günahlarını affetmiş.

İhsan Efendi'nin son cümleleri Deli Fazlı'nın beyninde şimşeklerin çakmasına sebep oldu. Onu Azmi ısrarla camiye getirmişti; kendisini tanıyor, içkiden, kadınlardan tamamen kurtulup ibadetlerini yerine getireceğine inanmıyordu; fakat İhsan Efendi eline kurtuluş reçetesini tutuşturmuştu; "Ah öyle bir çocuk!" diye içinden geçirdi.

Namazdan sonra Deli Fazlı, Tevfik Amca ile yazıhaneye giderken zihni hep yetim çocukla meşguldü. "Öyle bir çocuğun rastlaması için insanda şans olacak. Çamurlu elini sil başına, git cennete. Bende şans yok; eğer olsaydı büyük bir şehirde, zengin bir ailenin oğlu olarak doğardım. Şimdi yuvarla bakalım kütükleri, ara ki öyle bir çocuk bulasın."

Yazıhaneye geldiklerinde Hurşit Bey körüğüyle kapıda dikiliyordu. Tevfik Amca:

- Körüğü getireceğine, huniyi götürüp lehimleseydin, dedi.

- Aklıma gelmedi.

Deli Fazlı gülerek sordu.

- Sende akıl var mı?

Hurşit Bey sinirlendi.

- Fazla dır dır edip kafamı bozma.

Ufak tefek, çelimsiz, yarım akıllı bir adamın horozlanması, onu sıkarak canını çıkarabilecek olan Deli Fazlı'nın hoşuna gitti.

- Ey sevsinler senin kurumlarını.

Yazıhaneye girdiler. Hurşit Bey körüğünü kurup çalıştırdı; huniyi güzelce lehimledikten sonra kontrol edip Tevfik Amca'ya uzattı.

- Bak, nasıl oldu?

Tevfik Amca eline aldı; lehim yaptığı yeri gözden geçirdi.

- İyi, borcumuz ne?

- Beş lira.

Tevfik Amca afalladı.

- Ne diyorsun, çıldırdın mı? Huninin yenisi doksan kuruş.

Hurşit Bey kaşlarını çattı.

- Yenisinin doksan kuruş olmasından bana ne? Ben sanat satıyorum.

Deli Fazlı kahkahayı bastı.

- Delirmene daha çok var; haziranda başlıyor.

Tevfik Amca kasadan elli kuruş çıkardı.

- Al, çabuk defol!

- Dilenciye para mı veriyorsun? Ben koskoca Hurşit Bey'im.

Dedi ve parayı Tevfik Amca'nın kafasına vurdu. O da elindeki huniyi Hurşit Bey'in kafasına etkili vurmak için, bir tokatta eski şapkasını uçurdu, çıplak başına indirdiği huni fırlayıp dışarıya gitti. İki ihtiyar gırtlak gırtlağa birbirine girdi. Güçlü, kuvvetli Deli Fazlı onları ayırdı; Hurşit Beyi ve körüğünü dışarıya attı. Şakaklarında ve ensesinde azıcık saçı kalmış, dazlak başı cilalanmışcasına ışıldayan Hurşit Bey, körüğünü sırtına vurdu, ağzına geleni söyleyerek yürüdü.

Körüğünü hükümet konağının kapısına bıraktı; içeriye girdi. Onu telaşlı, hırslı gören Hakim Halûk Bey:

- Hayrola Hurşit Bey, bu ne hal? diye sordu.

Dişsiz ağzından köpükler saçarak anlatmaya başladı.

- O bunak Tevfik alçağı bana huniyi tamir ettirdi. Ne vereceğini sorunca "Beş lira" dedim. Yenisinin doksan kuruş olduğunu söyledi; çıkarıp bana elli kuruş verdi. O geri zekalı benim sanat sattığımı anlamıyor. "Dilenciye para mı veriyorsun?" diyerek elli kuruşu kafasına fırlattım. O

da şapkama bir tokat vurup yere düşürdü; huniyi başıma vurdu. Davacıyım Hakim Bey.

Olgun, muhatabında saygı uyandıran Halûk Bey gülümsedi.

- Tamam Hurşit Bey, Hacı Ziya'yı beş liraya mahkum ettim.

- Ben Rüştiye mezunuyum Hakim Bey; karşında cahil, hakkını arayamayacak bir insan yok. Şapkam o alçağın yanında kaldı; onu alıp vermeyecek misin? İkincisi beş lirayı ne zaman alacağım? - Sağ eliyle huninin vurulduğu başındaki yeri göstererek- Üçüncüsü bu ne olacak? Dördüncüsü bu iş o cehennem kaçkınının yanına kâr mı kalacak?

Haluk Bey, zile basınca, odacı içeriye girdi.

- Hacı Ziya'nın yazıhanesinde Hurşit Bey'in şapkası varmış; onu ve bir de beş lira alıp getirin.

Halûk Bey, Hurşit Bey'e döndü.

- Şapkanı ve beş liranı biraz sonra alırsın. Alnında hafif bir kırmızılıktan başka bir şey görünmüyor. İstersen hükümet doktoruna baktırayım.

-Tamam, baktır. Cezası ne olacak? Tevfik denen o alçağı kodese tıkmayacak mısın?

Halûk Bey, önündeki kanun kitabını işaret ederek cevap verdi.

- Bunda kafaya huni vurmanın cezası yok; onu hapse mahkum edemem; şapkanı ve hakkın olan parayı birazdan alırsın.Sonra da odacı Kadem Efendi'yle hükümet doktoruna gideceksiniz.

Hurşit Bey'in yüzü sanki ateş parçasına döndü.

- Kafamı koruyamayan kanundan ne olur?

Deyip kitabı kaptığı gibi pencereden dışarıya fırlatacaktı ki, kırılacak camdan gelecek parçaların yüzüne vereceği zarardan ürkerek hafifçe yön değiştirdi ve duvara vurdu. Kapıdan çıkarken geri döndü.

- Şapkam ve beş liram gelsin. Hükümet doktorunu başına çal; Ankara'yı ayağa kaldıracağım!

- Onlar gelir Hurşit Bey; Ankara'yı karıştırma.

Yolda odacıyla karşılaşan Hurşit Bey şapkasını ve beş lirayı aldı.

***

Hacı Ziya, Tevfik Amca ile Hurşit Bey'in dövüşmelerini göremediğine hayıflandı. Tevfik Amca uzunca, Hurşit Bey kısa boylu idi. Her bakımdan farklı iki yaşlı insanın birbirlerine saldırmaları, yumruklaşmaları mutlaka eğlenceli olmuştu. Kahve söyledi; bir sigara yaktı. Görmediği sahneyi hayalinde canlandırıp gülümserken, yazıhanenin önündeki elektrik direğine atını bağlayan Faruk Bey selam vererek içeriye girdi. Kuzuluk Köyünde oturan Faruk Bey Abaza idi; Akyazı'ya veya çevredeki köylere atla gidip gelerek Kafkasyalı ecdatlarının hatıralarını yaşattığına inanırdı. Uzun boylu, zayıf, son derece dilbaz bir adamdı. Yaşı altmışı geçmesine rağmen hiç evlenmemişti; tek başına ufak bir evde yaşardı. Hacı Ziya ayağa kalktı; onu gönülden karşıladı.

- Buyur Faruk Bey amca.

Hacı Ziya'yı yalnız yakalamak zordu; hemen sıkıntısını anlatmaya başladı.

- Sen hacısın; ama dertten anlarsın. Baban da hacı idi; namazında, niyazındaydı; kesinlikle içki içmez, içeni de sevmezdi. Mekanı cennet olsun; beni harçlıksız bırakmazdı. Allah günah yazmasın; o bilmezdi; gerçeği gizlememe sebep yok; verdiği paralarla rakı da içerdim. Sonra sarhoş kafayla atın ağzına bir miktar dökerdim. Baban rahmetli oldu; onun verdiği imkandan mahrum kaldım. Az çok insanım; durumu anlıyorum. Ne çare ki bu at anlamıyor, meyhaneyi gördü mü gitmemek için ayaklarını kazık gibi

dikiyor. Adım attırabilirsen attır. 'Mehmet Bey öldü; biz yetim kaldık' diyorum; fakat anlamıyor. O babanın oğlu olduğuna göre buna bir çare bulmalısın.

Hacı Ziya'nın verdiği parayı cebine koyan Faruk Bey,

- Çok teşekkür ederim, dedi. Burası gün boyunca kalabalık oluyor; seni böyle yalnız bulmak büyük şans.

Hacı Ziya'nın yüzüne sıcak bir gülümseme yayıldı.

***

Cumhuriyet Bayramı Akyazı'da coşkulu kutlanırdı. Adapazarı Caddesi'nin başladığı yere tak kurulur, dükkanlar bayraklarla süslenirdi. Akşam fener alayı düzenlenir, davul zurna çalınır, halk otobüs durağına toplanır, kimileri göbek atar, Jandarmalar çeşitli oyunlar tertip ederek şenliği renklendirirlerdi.

Deli Fazlı herhangi bir konuda kendisinin de mensup bulunduğu aşağı mahallelilerin geri plânda kalmasını kesinlikle içine sindiremezdi. Her şeyde olduğu gibi milli bir günün kutlanmasında da onların başı çektiğini dost ve düşman bilmeliydi!.. Kırk tane mantar tabancası, bin mantar satın aldı; çocuklara, yeni yetme delikanlılara dağıttı. Otobüs durağındaki şenlik tam kıvamına kavuşunca, Deli Fazlı'nın hazırladığı takım dönemeçten çıktı; mantar tabancaları peş peşe patlıyor, arada bir farklı silah sesi de duyuluyordu. Yetkililer kendilerini eğlenceye kaptırdıklarından mantar tabancalarının arasında patlayan mermilerin farkında değildiler. Ama yazıhaneden seyreden Hacı Ziya anladı; Deli Fazlı kamburlaşmış, ortalığı barut kokusuna veren mantar tabancalarının arasında parabellumun tetiğini çekiyordu. Aşağı mahalleliler otobüs durağındaki kalabalığa karışırlarken Deli Fazlı tabancasını beline sokup sessizce yazıhanenin yolunu tuttu. Hacı Ziya gülümsedi.

- Deli, böyle gariplikler nerden aklına geliyor?

- Cumhuriyet kutlanıyor. Kasap Hasan'ın oğlu evleniyormuş gibi bir davulcu, bir zurnacı bulmuşlar; halbuki halkın kanı kaynatılmalı...

***

Abdurrahim'in durumu Hacı Ziya'yı düşündürüyordu. Geçimini sağlaması, ailesine de yardımcı olması gerekirdi. Kalabalık bir ailenin en büyük oğluydu; yaşı otuzu devireli bir hayli olmuştu. Yıllar önce dul kalan annesi gündelikle çapa kazıp, çamaşır yıkayarak altı çocuğa nasıl para yetiştirirdi!.. Ona fiyakalı bir boya sandığı satın aldı. Yazıhanede ayakkabılarını boyattıktan sonra:

- Bu işi beceriyorsun Abdürrahim, dedi.

Boya parasını, iki misli de bahşiş verdi; sonra kısa bir nasihatta bulundu.

- Elinden geldiğince temiz boyayacaksın, fazla para beklemeyeceksin. Artık sen küçük de olsa bir esnafsın; müşteri velinimetindir; her zaman haklıdır, kalplerini hoş tutacaksın. Haydi bakalım; bugün "Bismillah" dememiz bereketlere vesile olur inşallah.

Otobüs durağı ile çarşının dibine kulak gibi bitişmiş parkı ayıran bir metre yüksekliğindeki duvarın önünde, yüzleri yazıhaneye dönük ayakkabı boyacıları oturuyorlardı. Abdurrahim de yanlarında yerini aldı.

Abdurrahim'in boyacılığa başlamasına en fazla Tevfik Amca sevindi; Hacı Ziya'nın üzerinden az da olsa bir yük kalkardı. Hacı Ziya'nın başkanı olduğu Sürücüler Cemiyeti'nin kâtipliğini yapan Tevfik Amca Rüştiye mezunu, Özel İdare'den emekliydi. Kimseye söylemez, ama gelir giderini zihninde hesaplar, bir gün müşkül duruma düşeceğinden endişe ederdi; çünkü uzunca boylu, kıvırcık saçlı, tatlı dilli, insana huzur veren yüzünde gülümseme

eksik olmayan Hacı Ziya'nın en büyük düşmanının merhameti olduğuna inanırdı. Yıllardan beri hayat mücadelesinin içinde bulunmasına rağmen yeteri kadar tecrübe kazanamadığına hayıflanırdı. İç dünyasının çok derinlere kök saldığını fark ettiğinden öğütle özelliğini değiştireceğine ihtimal vermezdi. Kapısının önüne gelen Tevfik Amca'ya Hacı Ziya Abdürrahim'i işaret ederek sordu:

- Ne diyorsun, becerebilir mi?

- Para vermezsen becerir. O kadar insan ayakkabı boyayarak ekmeğini kazanıyor; o da kazansın. Fakat sana güvenirse, yapamaz.

Onlar konuşurken Adapazarı'na gidecek minibüste yerini ayırtan iktidardaki partinin İlçe BaşkanıŞefik geldi. Darbe yapılmış, iktidardaki parti kapatılmış, ileri gelenlerinden üçü darağacına gönderilmiş, diğerleri hapishaneye atılmıştı. Yeni bir anayasa ile tekrar çok partili hayata geçilmişti. Parçalanmaktan dolayı ilk seçimlerde muhalefette kalan parti, ikinci seçimlerde yeniden iktidar oldu. Particilikten hiç hazzetmeyen Tevfik Amca'yı darbeden sonra yapılan zulümler iyice ürkütmüştü. Hacı Ziya'yı bulaştıracaklarından endişelenen Tevfik Amca canı sıkkın bir halde makamına doğru yürürken arkasından sesini duydu:

- Başkanımla içelim, bize iki çay göndertiver.

Günlük konulardan sohbet ederek çaylarını içerlerken, kasketini gözünün üstüne indirmiş Diplomat Sadi çarşıdan çıktı. İl Genel Meclisi'ne seçilmeyi kafasına koyduğundan beri giyinmesi, yürümesi, tavır ve davranışları değişmişti. Günün uzun zamanını Hacı Ziya'nın yazıhanesinde geçirirdi. İl Genel Meclisi'ne gözünü dikmişti; ama ne ilkokulu bitirmiş, ne de okur yazardı. Sık sık Hacı Ziya'ya "Bana bir ilkokul diploması uydur" derdi. Hacı Ziya da ona; "Azıcık da olsa okuma yazma bilmen gerekir; şunu oku derlerse, ne yaparsın?" cevabını verirdi. "Onu bana sormaya kim cesaret edebilir?" itirazında bulunur,

diploma almasında ısrar ederdi. Eski de olsa takım elbisesini giyer, traşını olur, kravatını takardı. Durumunu bilenlere "Çocuğa okutup dinleyeceğim" diyerek aldığı gazeteyi özenle katlar ceketinin sağ dış cebine yerleştirirdi. Aslında bu, herhangi bir yere aday olunca, "Okur yazar değildir" şikayetiyle karşılaşmamak içindi. En az haftada bir kaç kere mensubu bulunduğu partinin bazı delege ve üyeleriyle Hacı Ziya'nın yazıhanesine gelir, kaymakama, nüfus memuruna telefon edip işlerinde yardımcı olmasını isterdi. Şefik, yazıhaneye doğru gelen Diplomat Sadi'yi işaret ederek:

- İl Genel Meclisi adaylığını kesin görüyormuş, dedi.

- Her gönülde bir aslan yatar; seçilirse de fena olmaz, garibimin cebine üç beş kuruş girer.

- O kadar hücum var ki.

Selam verip içeriye giren Diplomat Sadi'nin ayak ayak üstüne atmışŞefik'in kravatlı olması, yeni takım elbisesini giymesi dikkatini çekti; sandalyeye otururken sordu.

-Hayır ola Başkan, bir yere yolculuk mu var?

- Adapazarı'nda İl Başkanı, ilçe başkanlarıyla toplantı yapacak; oraya gidiyorum.

Gülümseyen Diplomat Sadi kendisini unutmamasını imâ etti.

- Git de, iyi haberle gel.

O anda sürücüsü minibüsün dolduğunu işaret edince Şefik, "Allahaısmarladık" diyerek kalktı. Diplomat Sadi arkasından kısa bir süre baktıktan sonra Hacı Ziya'ya döndü.

- Bu Şefik herkese mavi boncuk dağıtıyor. Bununla ne yapacağız Hacı! Güçlü bastırırsan, sana hayır diyemez.

- Elimden geleni yaparım; fakat bana fazla güvenme. Ağır baskılar altında olduğunu tahmin ediyorum. Birilerine söz vermişse, "Sözünü ye, Sadi'yi aday yap" desem, ne kadar etkili olurum ?

Telâşlanan Diplomat Sadi'nin yüzünde bir hayret ifadesi belirdi.

- Birilerine söz mü vermiş?

- "Söz vermiş" demiyorum; bizim haberimiz yokken vermişse, diyorum. Sen peşini bırakma.

- Nasıl bırakmayayım, adi, yılan gibi kaçıyor.

Kapıdan giren Yuvalak Köyü'nden Kemal'in her günkünden farklı bir durumu vardı; yorgun, ürkek, tedirgindi. Tavır ve davranışlarının dikkatini çektiğini belirtircesine Hacı Ziya sordu.

- Hayrola Kemal, bu saatte yenge seni niçin evden kovdu?

Şüpheli bakışlarını dışarda, otobüs durağında, parkta dolaştırırken cevap verdi.

- Hiç sorma, sıkıntılıyım Hacı!

- Neden sıkıntılısın?

- Konuşuruz Hacı.

Yanında konuşmayacağını anlayan Diplomat Sadi, Kemal'i ve derdini önemsemediği için onları başbaşa bırakmak ihtiyacını duymadı. Fakat Kemal'in tavır ve davranışları merak uyandıracak cinstendi; ayrıca Hacı Ziya, Abdürrahim'in müşteriye nasıl davranacağını, ayakkabılarını özenle boyayıp boyamayacağını da bilmek istedi. Diplomat Sadi'ye boyacıların yanında oturan Abdürrahim'i gösterdi.

- Ona bir boya sandığı aldık.

- Gelirken gördüm; sebat eder mi dersin?

- Abdürrahim dengesiz ama onurludur. Başkasına yük olmak istemediği için sebat eder. Ayakkabılarımı da fena boyamadı. Buradan bir sandalye götürüp işe başladı. Gözlüyorum, daha kimse ona ayakkabısını boyatmadı. Ben müşteri sayılmam. Bir zahmet şu parayı al, ayakkabılarını boyatıver. Yalnız buradan gidersen, benim gönderdiğimi tahmin eder; seni müşteri addetmeyebilir. Arka cad-

deden gidiver; çarşıya gir, biraz dolaş, oradan gel; bakalım müşteriye iyi davranıyor mu?

- Onunla aram biraz limoni.

- Dost olarak değil, müşteri olarak gidiyorsun. Aranızın limoni olmasına rağmen bakalım nasıl davranacak?

Diplomat Sadi, yazıhaneden çıkınca, Hacı Ziya Kemal'e döndü:

- Buyur, sıkıntın nedir?

Ağır bir dertle başını salladı; sesi de felâket habercisiydi.

- Düşman sahibiyim Hacı!

Hacı Ziya'nın yüzü durgunlaştı.

- Kim düşmanın? Nereden çıktı?

Kahpeliklerle burun buruna olduğunu belli ederek derin bir nefes aldı; gözleri dışarıda, gelip geçeni kolluyordu.

- Kim olduğunu bilmiyorum; işin kötü yanı da bu ya! Köyden buraya bana her bakandan şüphelenerek geldim; ufak bir kuşku verici harekette bulunanı vurabilirdim. Şimdi de elim hep tabancamın çevresinde dolaşıyor. Düşman Zaloğlu Rüstem dahi olsa ya o beni, ya ben onu haklarım; iş biter. Düşman bilinmeyince iş çatallaşıyor. Kabak bir garibin başına da patlayabilir!

- Bunlar tamam; düşmanın olduğunu nereden çıkartıyorsun?

İçinde bulunduğu felâketi bakışları aksettirirken yaşadığı dehşet sesine de yansıyordu.

- Bazı akşamlar evin çevresinde sessiz fısıldaşmalar, ayak sesleri duyuyorum. Bana nereden ateş edileceğini düşünerek hareket ediyor, mesela pencereden vurulabilirim diye önünde oturmamaya dikkat ediyorum. Tabii her an adamı delik deşik etmek için de tetikteyim. Dün akşam karı ve çocuklar kaynanaya gitmişlerdi; yine bir fısıldaşma kulağıma gelince, tabancayı sıyırdım. Arka bahçeye bakan cam açıktı. Oradan dışarıya fırlarken bir silâh pat-

ladı. Başımda bir sancı duyar gibi oldum; kendimi dikenliğe attım ve tam siper yattım. Köyün köpekleri havlamaya başladı. Bir elimde tabanca, diğer elimle başımda kan aradım; fakat avucuma bir şey gelmedi; herhalde atlarken kafamı bir yere çarpmıştım. Ne de olsa can pazarı; insan ölümle yüzleşirken telâşlanır, ne yaptığını da fazla bilmez; ama ben soğukkanlılığımı uzun süre kaybetmedim; elim tetikteydi ve gözlerimle çevreyi tarıyordum. Kaçan olmadığına göre o civardaydı. Para kadar yerini görseydim, anında mermileri art arda konduracaktım. Sabaha kadar bekledim; yeni bir silah patlamadı; gün ağardıktan sonra da kimseyi göremedim. Demek ki adam usta bir avcı; atmasını, saklanmasını, kaçmasını iyi biliyor. Eve girdiğimde akşamın etkisi üzerimdeydi; şimdi de rahat değilim. Durumumu jandarma komutanına bildirelim; bende tabanca olduğunu söylemeyelim, çünkü vesikam yok.

Hacı Ziya şüphelendi:

- Tabancan nerde?

- Belimde; karşılaştığım her insan düşmanım olabilir. Çatışmaya nerede, ne zaman, kiminle gireceğim belli değil; çarşıya silahsız nasıl gelirim!

- Ver bakayım.

Orta boylu, elmacık kemikleri çıkık, hafif kumral, gözleri çakır, ön dişlerinden ikisi eksik olan Kemal çevreyi kollayarak belinden toplu bir Smith Wesson çıkarıp uzattı.

- Bunda kaç mermi var?

- Altısı da dolu. Temizliğini yapıp, mermileri doldurduktan bir dakika kadar sonra ayak sesleri, fısıldaşmalar başladı. Ok gibi pencereden fırladım. - O anı bütün dehşetiyle yaşıyordu- Dikenlikte sabaha kadar bekledim; ah avuç içi kadar bir yerini görseydim, hepsini boşaltacaktım.

Eline aldığı tabancanın topunu döndürürken Hacı Ziya ona baktı.

- Sen hiç ateş etmedin, değil mi?

Bakışları bıçak gibi keskinleşen Kemal'in yüzünde aynı kararlılık vardı.

- Göremedim ki! Nereye ateş edecektim?

Namluyu yukarıya çevirip, mermileri avucuna boşalttı; birinin kovanı kalmıştı. Hacı Ziya gülümseyerek:

- Kemal düşman arama; ateş eden sensin, dedi.

Yüzü tokat yemiş gibi değişti.

- Yok Hacı, yanlışın var; ben ateş etmedim.

Hacı Ziya boş kovanı ona gösterdi.

- Bu ne? Camdan atlarken farkında olmadan tetiği çekmişsin.

Boş kovan onu şaşırttı; ama kabullenmek istemiyordu.

- Peki o ayak sesleri ne idi?

Bu anda Diplomat Sadi Abdurrahim'in önündeki sandalyeye oturdu. O da ciddiyetle fırçalamaya başlayınca, koyu bal rengi gözlerinde iki ışık derinleşen Hacı Ziya, Kemal'e cevap verdi :

- Vehimdir herhalde; kimsenin karısına, kızına bakmazsın; kimseyle anlaşmazlığın yok; niçin düşmanın olsun?

Boş kovanı gösteren Hacı Ziya, Kemal'e göre de doğru söylüyordu. Tabancasını doldurduktan sonra ateş etmemişti... Ama şüphesini de tamamen silemiyordu. Nasıl düşmanı olmazdı! Onu çekemeyenleri, peşinde dolaşanları fark edemeyecek kadar aptal mı idi? Her an bir vuruşmaya girebileceğinden kendisini hazırlamak için yıllardan beri zihninden, "Düşmanım yok deme; var de; o kediyse, onu aslan bil; hiç bir kem bakışı umursamazlık etme!" diye boş yere mi geçiriyordu.

Bu silah olayını yazıhanenin müdavimlerinden duyan kahkahayı basıyordu. Onlar kahkahayı basıyorlardı, ama Kemal'in adı "Kabadayı Kemal"e dönüştü. Zaman zaman Kabadayı Kemal olduğuna kendisi de samimiyetle inanır, yürüyüşü değişirdi. Gittikçe gerçekten farklı yürümeye

başladı; tavırları da başkalaştı. Bu lâkabı sadece kendisi benimsemekle kalmadı; hanımı "Kimlerdensin?" sorusuyla karşılaştığında "Kabadayı Kemal'in eşiyim" derdi. Çocukları da kendilerini "Kabadayı Kemal'in oğlu" olarak tanıtırlardı.

***

Deli Fazlı sık sık İstanbul'a giderdi; bazen peşine takılan da olurdu. Orada yaptıkları çapkınlıkları, haşarılıkları ballandıra ballandıra anlatırlardı. Hacı Ziya üzülürdü; ama pek renk vermezdi. Çokları gibi Kabadayı Kemal'in de ağzının suyu akardı. O da anlatılanları yaşamak, yaşadıklarını anlatmak isterdi.

Bir gün Kabadayı Kemal yazıhaneye geldiğinde Şefik'le konuşan Deli Fazlı kilot pantolonunu giymiş, körüklü çizmelerini boyatmış, uzun, dalgalı saçlarını geriye doğru taramış, bıyıklarını tımar edip iki süngü gibi dikmişti. Şefik:

- Yine kuşanmışsın, dedi.

- İstanbul'a gideceğim; alacaklarım var.

Şefik'in yüzünde sözüne inanmadığına dair bir anlam belirdi.

- Ne alacağın olacak! Kadınları özledim desene.

Yatıp kalktığı hanımlara "emanet" diyen Deli Fazlı gülümserken bıyıkları sallandı.

- Vallahi Şefik doğru söyledin, emanetsiz pek duramıyorum.

- Aman dikkat et, o tip kadınlar insanı soyup soğana çevirirler.

Umursamaz bir tavırla fikrini söyledi.

- Kefenin cebi yok; parayı nereye götüreceğim?

- Çoluk çocuğun var; onların durumu ne olur?

- Bir şey olmaz; Allah kerimdir.

Yazıhanenin kapısında dikilerek dinleyen Tevfik Amca ona ters ters baktı.

- Parayı orospularla ye; sonra da "Allah kerimdir" de, bu olacak iş mi?

Deli Fazlı ciddileşti:

- İhtiyar her şeye karışma! Beynin iyice sulanmış.

Sürücüler Cemiyeti'ne giderken Tevfik Amca söyleniyordu:

- Beynim sulanmışmış; sonunu göreceğim; inşallah Hacı'nın üzerine yıkılmazsın.

Deli Fazlı hareket etmek üzere olan minibüse doğru yürürken fırsat bu fırsattır diyerek Kabadayı Kemal de onu takip etti. Her zaman cebinde para bulunmazdı; patatesleri yeni satmıştı; o da felekten anlatacak bir şeyler aşırmalıydı. Deli Fazlı, Kabadayı Kemal'i hor görür, adamdan saymaz; fakat yüzüne karşı fazla bir şey söylemezdi; yazıhanenin devamlılarındandı. Adapazarı'na geldiler; İstanbul otobüsü yeni kalkmıştı; tren saati yakındı; onunla gitmeye karar verdiler.

Sapanca'da duran trene hücum eden çocuklar meyve satmak için bağırmaya başladılar. Bir çocuğun sepetinde elma armudun arasında birkaç tane de muz vardı. Deli Fazlı iki tane satın aldı; birini Kabadayı Kemal'e verdi. Kabadayı Kemal ömründe hiç muz yememişti; ama bunu belli etmek istemiyordu. Deli Fazlı yemeyip elindeki muzla oynarken tadını merak eden Kabadayı Kemal fazla dayanamadı; muzu ısırdığı an tren tünele girdi; gözlerinin önüne inen karanlıktan ürküp bağırdı:

- Fazlı elindekini yedin mi?
- Yemedim.
- Ulan yeme! Ben yedim gözlerim kör oldu.
- Kabuğuyla mı yedin?
- Evet.
- Kabuğuyla yersen kör olursun; yutma tükür.

Kabadayı Kemal ısırdıklarını tükürürken tren tünelden çıkıyor, Deli Fazlı ona bakıp gülüyordu. Sonra da babacan bir tavır takındı:

- Savcı Ali sık sık, kadın muz gibidir; soymadan bir işe yaramaz, der; hiç duymadın mı?

- Duymadım.

Elinden aldığı muzu, soyup ona uzattı.

- Şimdi ye.

Deli Fazlı'nın gittiği otelde otuz yaşlarında, sarışın bir kadın vardı; tombulluğunu sever, cilvesi de yüreğini okşardı. Yolculuk boyunca onun hayali zihninden eksilmedi. Sisli, çiseli bir akşam İstanbul'a girdiler. Hava kasvetli olmasına rağmen, otelin bulunduğu Aksaray'a yaklaştıkça duydukları tatlı heyecan artıyordu. Hele Kabadayı Kemal neler göreceğini, hangi zevkleri tadacağını hayal bile edemiyordu; çünkü sadece dinlemişti; yaşanıp da anlatılmayan kimbilir daha neler vardı...

Ne çare ki otelin kapısı mühürlüydü. Hayaline kavuşamamanın sarsıntısıyla Deli Fazlı, önünde simit satan yaşlı adama sordu:

- Ne oldu bu otele?

- Fuhuş yapılırken polis bastı; mühürledi.

- Nereye taşındı emanetler?

- Anlamadım.

- Kadınlar nereye gitti?

- Bilmiyorum.

- Böyle gıcırdaklı bir otel başka nerde var?

- Bak, her tarafta otel var; fakat fuhuş yapılan bir otel bilmiyorum.

Sağa sola bakındılar; Deli Fazlı birkaç kişiye sordu; öğrenemeyince pavyondan bir hanım çıkarmayı kafasına koydu. Biraz pahalı olurdu; ama niçin çalışıyordu? İstanbul'a gelmişti; hiçbir şey yapmadan dönmesi şanını gölgelemez miydi? Öyle yerlerde Kabadayı Kemal yakışık

almazdı; ondan ayrılmalıydı. Önüne geldikleri mütevazı oteli işaret ederek:

- Bak, burası tam sana göre bir yer, dedi. Taksim taraflarında oturan bir asker arkadaşımı ziyaret edeceğim. Onun misafiri olabilirim. Hadi bana eyvallah

Hayalini yitiren Kabadayı Kemal bir tuhaf oldu; tek başına kadın bulmasına, renkli bir gece geçirmesine imkân yoktu. Harcadığı paraya mı, acizliğine mi hayıflansındı ? Utanmasa oturup hüngür hüngür ağlayacaktı. Çaresizliğin ne menem bir şey olduğunu iliklerinde duyarak otele girdi. Kaydını yaptırdıktan sonra bitişiğindeki köftecide akşam yemeğini yedi. Erken saatte buz gibi yatağa girip, yorganı başına çekerek nefesiyle ısınmaya çalışırken, Akyazı'dan beri zihninde oluşturduğu kadınla göz gözeydi.

Kalktığında ortalığı kar kaplamıştı; yağmaya da devam ediyordu. Otelin karşısındaki işkembecide çorba içti. Ağır ağır Sirkeci'ye doğru yürümeye başladı. Büyük postanenin önünden geçerken aklına bir hinlik geldi. Çarşıya uğramadan eve gider, üşütmek bahanesiyle iki gün yataktan çıkmaz, sonra arkadaşlarına İstanbul'dan yeni geldiğini söylerdi. Nasıl olsa epeyce masraf etmişti; biraz daha edip forsunu arttırmalıydı. Biliyordu ki vereceği haber yazıhanede kalmaz, bütün Akyazı'ya yayılırdı. Hacı Ziya'nın telefonunu yazdırdı; sıra kendisine gelince kabine girdi. Hacı Ziya'nın sesi çok net gelmesine rağmen, söylediklerini duyurmak gayretiyle avazı çıktığı kadar bağırıyordu:

- Alo Hacı sen misin?
- Benim Kabadayı.
- Nerede olduğumu biliyor musun?
- Neredesin?
- Hilton'dayım Hacı, Hilton'da; soba güp güp yanıyor !
- Çok iyi; bu kış kıyamette sobanın başından ayrılma.
- Ayrılmam Hacı, ayrılmam; biraz sonra bir sarışın gelecek; iki gün sonra döneceğim. Arkadaşlara selâmlar.